

קובץ

האור לחיים

שנה חמישית

מאמרים ושיחות
מזן ראש הישיבה
הגאון הרב ראובן אלבז שליט"א

פרשת משפטים תשפ"ב

זמני השבת

ר"ת	צאת השבת	הדלקת נרות	י-ם
18:21	17:47	* 16:55	
18:17	17:43	16:51	ת"א
18:17	17:43	16:51	חיפה
18:21	17:47	16:55	ב"ש

* לנוהגים 40 דק': 16:35

הזמנים עפ"י לוח המאור בהוצאת מוסדות "אור החיים"

להארות או הערות, ניתן לפנות
orhachaim4@gmail.com

דיסקים של שיעורי הרב ניתן להשיג
במשרדי אור החיים - 02-5000455

בס"ד ניתן לשמוע את השיעורים בשידור חי
בימים שלישי וחמישי בין השעות 21:00-22:00

קול הדף - 02-6400000
orhachaim.co.il

המעוניינים לסייע בהדפסת החוברת לשם זיכוי הרבים,
או להקדיש את העלון לרפואה, להצלחה, או לעילוי נשמה וכדו',

יוכלו לפנות באמצעות מייל:

orhachaim4@gmail.com

או בטלפון: **02-5000455** **058-321-3565**

052-7129793

יוצא לאור ע"י "מכון אור החיים"
רח' עזרא 1 ת.ד. 5512 ירושלים

תוכן עניינים

פרשת משפטים תשפ"ב

חלק מהמאמרים נלקטו מתוך הספר "משכני אהר"ך" - חומש שמות

1 ..... חוכמת התורה

פניני אור החיים הקדוש:

11 ..... מהות עבד עברי

פרשה למעשה:

13 ..... יחס מכובד - גם לעבד

17 ..... "לקרוע את השמים" למען הזולת

19 ..... רגישות מופלאה לזולת

22 ..... בין אדם לחברו - הבסיס לכל התורה כולה

חוכמת התורה

אומנם כלל הוא ש"אין לו לדיין אלא מה שעניו רואות", אולם גדולי ישראל השכילו בחכמתם לראות גם מעבר לנראה לעין, להבין דבר מתוך דבר, ולהביא להודאת בעל הדין ולהוצאת הצדק לאור.

הגאון החר"ף רבי שלמה קלוגר זצ"ל, מגדולי פוסקי אשכנז לפני כמאתיים שנה, כיהן כרבה הראשי של העיר ברודי וכאב"ד שם. ברודי היתה עיר ואם בישראל, עיר מלאה בחכמים וסופרים, גאוני עולם ופיקחים גדולים, ורבים מהם זכו לשני שולחנות, והיו גם עשירים מופלגים.

וְאֵלֶּה הַמְשַׁפְּטִים אֲשֶׁר תִּשְׁמַע לְפָנֶיהֶם
(שמות כא, א).

הפרשה הקודמת לפרשת משפטים מסתיימת בצווי: "וְלֹא תַעֲלֶה בְּמַעְלַת עַל מִזְבְּחִי" (שמות כ, כג). צריך להבין מדוע נסמכה פרשת משפטים לצווי זה?

ביאורים רבים נאמרו בעניין, ואחד הביאורים הוא:

כשם שבכבש עולים לאט יותר מאשר העלייה על המדרגות, כך

צריך כל דיין לפסוק כל דין שבא לפניו במתינות ובחכמה, על מנת לראות כיצד להוציא דין אמת ולהציל עשוק מיד עושקו.

כִּשְׁהוֹבֵאָה, הַתְּבוּנָה בָּהּ

אֲרוֹכוֹת וְאָמַר: "צַד"

לִי, אֵךְ אֵינִי רוֹאֶה כֹּהֵן

שׁוֹם חוֹד, אִם בֶּן אֵין זֶו

הָאֵבֶן שֶׁלְךָ, אֵלֵא שֶׁל

הַמוֹצֵא...

הרב, אך ידע יפה כי בעל האכסניה הוא בעל היסטוריה של תלונות כאלו, וידוע לשמצה בענייני גנבות.

שני הצדדים הציגו את טענותיהם לפני הרב, ותוך כדי דיון הבחין הרב כי בעל האכסניה הוציא מכיסו קופסת טבק מזהב, והחל להריח מתוכה.

פנה אליו הרב: "האם תוכל להניח את הקופסא על ידי, על מנת שגם אני אוכל להריח?" בעל האכסניה הזדרז להגישה, והמשיך בויכוחים.

לפתע עצר הרב את שניהם, ואמר: "עלי להרהר בדברים זמן מה, ולאחר מכן אכריע בדין".

השניים יצאו מבלי ששמו לב לקופסת הטבק שנותרה אצל הרב. נטלה הרב, קרא לשמש בית הדין, מסר לו את

פעם הגיע אליו בעל אכסניה בעיר עם אחד מאורחיו. האורח סיפר כי התארח אמש באכסניה, ובלילה הניח את ארנקו מתחת לכרית שעליה שכב, וזאת מחשש לגנבות. בבוקר מיהר לרוץ לתחנת הרכבת, וכשהגיע הבחין כי שכח את הארנק בחדרו. הוא ויתר על הנסיעה ורץ במהירות אל האכסניה בחזרה, אך החדר כבר היה ריק והארנק איננו.

מיד פנה לבעלים והתלונן על העלמותו של הארנק. הלה דחה אותו, וטען כי הוא בודאי מתבלבל, וכנראה שכח את ארנקו באחת החניות שערך בה קניות אמש...

באו שניהם לדין תורה אצל אב"ד ברודי. את האורח אומנם לא הכיר

גם במקרה זה לא היו הוכחות ברורות, אך הרב הרגיש בשני שהוא משקר.

מה עשה? הורה לו לצאת לרגע מן החדר, כי ברצונו לדבר ביחידות עם המוצא. לאחר שיצא, הורה לשמש בית הדין להשאיר את דלת חדרו פתוחה מעט, כדי שהלה יוכל לשמוע את הנעשה בפנים.

ואז קרא הרב למוצא ואמר לו: "ראה, יש באבן הזו סימן. כאן למעלה, בקצה האבן, יש חור קטן. זהו סימן מספיק, ואם בעל דינך יאמר את הסימן הזה, לא יהיה מה לעשות - הרי זו שלו. אם יש סימן, ובעל האבן מכיר בו, אין מה לעשות".

כעבור דקות אחדות קרא ליוצא לשוב אל החדר, ומיד שאל: "אמר נא, האם יש לך איזשהו סימן באבן?".

"ודאי", השיב כשדעתו זחוחה מעט, בקצה העליון של האבן ישנו חור." "אתה בטוח?" - נעץ בו הרב את עיניו החודרות.

"בטוח במאת האחוזים!"

קופסת הטבק, והורה לו ללכת מיד לאשת בעל האכסניה, ולומר לה כי בעלה שלח אותנו, וביקש שתביא לו את הארנק. לסימן על נכונות דבריו שלח את קופסת הטבק שלו העשויה זהב...

האשה מהרה להביא לו את הארנק, ושמש בית הדין השיבו לרב...

כדי שלא לבייש את בעל האכסניה, פנה הרב לאורח ואמר: "התמזל מזלך! בדיוק כעת נמצא הארנק שלך!"... ובעל האכסניה גם הוא הביע שמחה גדולה על "מציאת" הארנק, בהבינו יפה כי נתגלה קלונו לפני הרב...

פעם אחרת הגיעו אליו שניים לדין: אחד מהם מצא ברחוב מציאה, אבן יקרה. הוא הרים אותה וזכה בה. מקצה הרחוב התבונן בו אדם אחר, מיד קרע את כיס מכנסיו, והחל לצעוק: "אבדה לי אבן יקרה! האבן שמצאת שייכת לי!"

זה טען בכך, וזה טען בכך, עד שהחליטו לגשת לדין תורה לפני הרב.

מצידו שמח על העבודה המסודרת והמשכורת הנאה. מאחר שלא היה זקוק באותה עת לכסף שקיבל, אגר אותו בחסכנות מרובה בשקיק קטן שהיה צמוד לגופו תמיד.

עשר שנות עבודה חלפו כך...

בהגיע הנער לגיל עשרים וחמש הרהר: מתי אעשה גם אנוכי לביתי? אספתי מספיק כסף כדי להתחתן, הגיע זמני להקים לי בית משלי, ועסק משלי.

הוא הרהר בעניין רבות תוך כדי שעות העבודה, ודעתו היתה מעט פזורה עליו. כך אירע, שכאשר הורה לו אדונו למזוג יין מחבית פלונית עבור אורח שהגיע, וצרור כספו הפריע לו מעט, הניח אותו על אחת החביות מבלי משים, ולאחר מכן פרח העניין מזיכרונו לגמרי.

האורח היטיב ליבו ביין, ונהנה ממנו ביותר, והאדון בעל היקב הזמינו לערוך סיור במרתפי היין שלו, ולהתירשם מטיב הסחורה. להפתעתו הבחין

"הביאו לפני את האבן" - אמר הרב. כשהובאה, התבונן בה ארוכות ואמר: "צר לי, אך איני רואה כאן שום חור, אם כן אין זו האבן שלך, אלא של המוצא..."

עוד מסופר על נער יתום משני הוריו שנסע בעצת ידידים לברודי לחפש מקור פרנסה. ניגש לבית הכנסת, והציע עצמו לכל עבודה.

בין הנמצאים שם היה יהודי בעל יקבי יין גדולים. דרוש היה לו נער זריז שישירת אותו ויעמוד לימינו בכל ענייני היין. בו במקום סיכם עם הנער על תנאי העסקתו - הוא מצידו יעמיד לרשותו חדר לשינה, ויספיק לו את כל צורכי האכילה והשתיה שלו, בנוסף למשכורת שיתן לו, ותמורת זה יתלוה אליו לעבודתו, יסדר את חביות היין, וישירת אותו נאמנה.

עד מהרה התברר לשניהם כי העסקה שעשו ביניהם מוצלחת ביותר. בעל היקב נהנה מן הנער החרוץ, וזה

רק אתה ירדת אחרי למרתף!"

אחד הנוכחים שם הציע לנער לתבוע את אדונו לדין תורה בפני רבי שלמה קלוגר. ניגש הנער אל הרב, אך הרב סירב לשמוע את טענותיו מבלי שאדונו יבוא גם הוא ויוכל להשיב לו על הטענות.

כך התייצבו האדון ומשרתו לדין לפני הגאון. הנער סיפר את סיפורו, וסיים אותו כשהוא ממרר בבכי: "רבנו, למען ה'! עשר שנים עבדתי בשביל הכסף הזה!"

"שמעתי, ענה הרב, "ובכן, אדון, מה תענה להגנתך?"

העשיר נשף וקצף ברוגזה: "כבוד הרב, זוהי עלילה נבזית! לקחתי אותו כנער צעיר לתוך ביתי, החשבתי אותו לבן, וזו היא סטירת הלחי שאני מקבל

בצרור הכסף ששכח הנער, כשהוא מונח על אחת החביות. יצר הממון תקפו, והוא לקח את הכסף, החביאו במקום מסתור, והיה כלא היה.

כעבור שעה קלה הבחין הנער בהיעלמותו של הכסף. הוא שיחזר בבהלה את פעולותיו האחרונות, ומיד נזכר כי הניח את הכסף במרתף היין. מיהר לרדת לשם - אך לחרדתו גילה כי הכסף נעלם כאילו בלעה אותו האדמה!

הוא מיהר לגשת אל בעל הבית שלו, סיפר על היעלמותו של הכסף וציפה לעזרתו, אך האדון הגיב בתקיפות כי אינו יודע מה הוא שח, וכי הוא נדהם לשמוע שהוא חושד בו לאחר מגורים של עשר שנים בביתו, והיותו לו לאב! הנער פרץ בבכי: "ומה אעשה? הרי

בתמורה?!"

הגם שחשד בו הרב, הוא לא אמר מילה. 'על פי שְׁנֵי עֵדִים אוּ עַל פִּי שְׁלֹשָׁה עֵדִים יָקוּם דְּבָר' (דברים יט, ט), וכאן אין שום עדות למעשה שנעשה...

אולם חכם עדיף מנביא. הוא התבונן בעשיר במבטו החודר ושאל: "אמור לי, האם לא ראית את הכסף כשירדת למרתף?"

"לא, כבוד הרב, לא ראיתי דבר" - השיב האדון.

"אם כך", פנה הרב לשמש בית הדין, "יש להוציא מודעות גדולות בשם בית הדין, שכל יינות הסוחר פסולים, ואסור לשתות מהם! יש בהם חשש יין נסך".

"מדוע?", התרעם הסוחר, "הרי רק אני והמשרת היהודי יורדים אל המרתף".

"כך היה עד היום", החזיר לו הרב כשאינו מסיר את מבטו החודר ממנו, "אך זה עתה התברר שעוד אנשים עלולים לבקר שם. הנה, המשרת

השאיר את הכסף, וכשאתה ירדת הוא כבר לא היה. מן הסתם נכנס באמצע איזשהו גוי ולקח את הכסף, וחזקה על גוי שנכנס למרתף יין, שהוא פותח את החביות ושותה מהן. אם כן, יינותיך יינות נסך הם!".

"אולי נשוב ונחפש את הכסף במרתף?" - ניסה היינן להציל את כבודו האבוד.

"לא ולא", סירב הרב, "אתה עלול לתת לו את כל הכסף שוב, ובלבד שבית הדין יתיר לך את היין".

כשהבין העשיר כי אין לו שום מוצא, וכי כלהונו עומד כעת על כף המאזניים, החל לגמגם: "לא, כבוד הרב, אף אחד לא נכנס. אני הוא זה שראיתי את צרור הכסף מונח על אחת החביות, ונטלתי אותו לעצמי"...

"אוי לך ואבוי לנפשך!", גער בו הרב, "איך פיתה אותך יצרך לעשות כדבר הזה?! איך העזת לקחת מיתום מסכן עשרים אלף רובלים, בשעה שמרתף היין שלך שויו מאתיים אלף? לך והבא מיד את הכסף!".

אנים ליה.

עוד הוא מעיד, כי אביו לא היה ישן יותר משעתיים ביממה, ולפעמים היה הולך לישון, ולאחר כחצי שעה מתעורר, נוטל ידיים, מברך ברכות התורה, ויושב לכתוב חידושי תורה שהתחדשו לו.

כשטענו כלפיו כי לא ישן די הצורך, היה עונה: "מה אעשה? איני יכול. היו לי קושיות רבות לפני השינה, ועתה באו אלי בחלום, ואמרו לי כמה תירוצים, הקשיתי עליהם מכמה מקומות בש"ס, והם יישבו לי את כל הקושיות. מוכרח אני לכותבם כעת, משום שמפחד אני שמא לא אזכור אותם עד הבוקר..."

מידי לילה בלילה נהג רבי שלמה קלוגר לסיים את ספר התהלים במשך כשעתיים, ולאחר מכן היה יושב ולומד כמה דפי גמרא ושו"ת. אחר כך היה מתפלל, ולאחר התפילה ניגשו ושאלוהו שאלות בהלכה. כשסיימו השואלים להציג את שאלותיהם, וספקותיהם התבהרו, נהג לשוב לביתו

האדון פרץ בבכי, ורץ להביא את הכסף...

איך מגיע אדם לחכמה כזו?

התורה מורה לדיין לשפוט כל דין במתינות גדולה, והחכם מכל אדם אמר: "הַחֶכֶם יַעֲנֵנו פְּרָאשׁוּ" (קהלת ב, יד), אך הדרך שבה זוכים לכך, היא על ידי מסירות נפש לתורה.

מי שמוסר נפשו על חכמת התורה הקדושה, זוכה לקנות אותה. התורה אינה חכמת מדע חיצונית שלומדים בשביל ידיעות בעלמא, אלא צריך האדם להעמיק בה, ולמסור נפש עבורה - וכך יזכה בה!

אומנם, חכמתו של רבי שלמה קלוגר לא באה לו אלא בעקבות יגיעתו העצומה בתורה.

בנו של הגאון, רבי מאיר, מעיד כי אביו חיבר שלוש מאות שבעים וחמישה ספרים, כמניין שמו - "שלמה", ובכל ספר טמונה גאונות עצומה ונוראה, וידיעת התורה מורחבת. כל רז לא

עולם הזה, אדם מדליק כמה נרות וכמה פתילות עד שיעמוד עליהם וימצאם, דברי תורה שהם חיי העולם הזה וחיי העולם הבא, אין אתה צריך לחפש אחריהם כמטמונים הללו?! הוי 'אם תבקשנה ככסף'."

כאשר נאבד לאדם מטבע של זהב או של כסף, הוא מדליק נרות ומחפש בכל כוחו כדי למצוא אותו. הוא עושה חיפושים אחר חיפושים, מדליק נר אחר נר - וכל זה בעבור מטבע אחד שאבד!

והתורה, אומר רבי פינחס, שהיא עמוקה מני ים, כמה חיפושים ומסירות נפש צריך אדם לעשות כדי למצוא אותה!

המטבע הוא קניין חולף של העולם הזה. אלו הם "זוזים" - היום אצלך,

ולהעלות על הכתב מחידושי תורתו, ומיד לאחר מכן היה יוצא לבית הדין לדון בענייני אנשי העיר.

שלמה המלך ע"ה אומר: "אם תבקשנה ככסף וכמטמונים תחפשנה, אז תבין יראת ה' ודעת אלקים תמצא" (משלי ב, ד-ה).

על כך מובא במדרש (שיר השירים רבה א, ט): "רבי פינחס בן יאיר פתח: 'אם תבקשנה ככסף' - אם אתה מחפש אחר דברי תורה כמטמונים הללו, אין הקדוש ברוך הוא מקפח שכרך."

"משל לאדם, אם מאבד סלע [מטבע] או כילרין [תכשיט] בתוך ביתו, הוא מדליק כמה נרות, כמה פתילות עד שיעמוד עליהם, והרי דברים קל וחומר - ומה אלו שהם חיי שעה של

אדם צריך לומר לעצמו: אומנם, אינני גדול בתורה, אינני כישרוני ואינני בעל זיכרון יוצא מגדר הרגיל, אבל התורה מיועדת לכולם, וכל אחד אם ירצה וימסור נפש עבודה יזכה בה! התורה היא בתוכך, היא מטבע שנפלה לך בתוך ביתך! לעולם אל תאמר: "אין לי סיכוי". יש לך! אתה יכול למצוא אותה! היא נמצאת אצלך, ואם רק תרצה - תמצא אותה.

ומחר אצל מישהו אחר, ובכל זאת אדם אינו מותר עליהם, ואילו התורה הקדושה נותנת לאדם חיים ואושר בעולם הזה, ונשארת עם האדם גם בחיי הנצח. חיי עולם נטע בתוכנו, ותומכיה מאושר - על אחת כמה וכמה שצריך אדם למסור את נפשו בשביל לדעת ולהבין אותה!

"אם תבקשנה ככסף" - כמה טורח אדם בשביל כסף! מה אנשים אינם עושים כדי להגדיל את הכנסותיהם! בהמשך המדרש שם מובא, שרבי אליעזר הגדול העיד על עצמו: "מימי לא קידמני אדם לבית המדרש!"

ואם תאמר, מאחר שהקדים ובא ראשון ודאי גם יצא ראשון - לא ולא! "ולא הנחתי שם אדם ויצאתי" - מעולם לא יצאתי מבית המדרש והשארתי אחרי אדם. אני הייתי האחרון שנועל את בית המדרש.

וכיצד קרה לי הדבר הזה?

מפני מה מדגיש המדרש שמדובר במטבע שנפל בביתו? מדוע דוקא בבית? מבארים המפרשים: יש בני אדם שאומרים: לעולם לא אצליח להשיג את התורה, היא רחוקה ממני! אינני כישרוני וגם לא בעל זיכרון במיוחד, אין לי שום סיכוי.

בא רבי פנחס בן יאיר ואומר: דע לך, המטבע נפל לך בבית, ולא בשום מקום אחר! המטבע נמצא בביתך, בתוכך. לא נכון לומר שאינך יכול! חייב אתה להאמין בעצמך! אלמלא תאמין בעצמך שאתה יכול להשיג - לא תשיג, ואלו המתמידים, המחזיקים בדבר, יצליחו גם יצליחו להשיג!

משכים בבוקר לעבודת פרך, והכל כדי להשיג את מחייתנו!

אנו זכינו לעסוק בתורה הקדושה. תורתנו היא זו שנותנת לנו את המשך הקיום של העם היהודי! שום דבר אחר לא יעמיד אותנו, ולא ישמור עלינו מלבדה!

היא זו שמלווה אותנו גם לאחר שיצאנו לגלות. במה נשארו יהודים? - בכך שלקחנו איתנו את ספר התורה, את השבת היהודית, את התפילין הקדושות, הציצית והלולב.

חיי עולם נטע הקב"ה בתוכנו! התורה הקדושה נמצאת בהישג ידו של כל יהודי ויהודי, וכל מאמץ שנעשה בעבודה מקרב אותנו אליה יותר.

פעם אחת השכמתי בבוקר, והנה אני רואה כבר את הזבלים האוספים את הזבלים מן החצרות. הם כבר קמו לפני והקדימו אותי. כיוצא בכך גם התבנים - אוספי התבן. אמרתי לעצמי: מה? היתכן שאלה קמו לפני?! היעלה על הדעת שאלו שעובדים בשביל כמה פרוטות לפרנסתם הם משכימי קום לפני, והרי אני עוסק בתורה הקדושה!?

חס ושלום! ומאז קבלתי מהם מוסר ואני קם לפניהם.

הדברים הללו נכונים לכל אחד ואחד מאיתנו. אנשים רודפים אחרי פרנסה בכל כוחם. כמה כבר מקבל פועל בנין לחודש? ותראו כמה הוא מוכן לסכן את עצמו, הוא מטפס על פיגומים,

מהות עבד עברי

לפי דרכו של עולם, כל אדם בעל שכל
יאמר שעדיף לקנות עבד כנעני.

אולם תורתנו הקדושה מצווה אותנו
להיפך - כשגמרת בדעתך לקנות עבד
- תקנה עבד עברי בדווקא!

ולמה נקרא הוא בשם 'עבד עברי'?
אומנם כתוב אצל אברהם אבינו
שנקרא אברהם העברי, שכל העולם
עומד בעבר אחד והוא מהעבר השני.
אבל מיום היותנו לעם - 'וַיַּחַן שָׁם
יִשְׂרָאֵל נֶגְדַד הָהָר' (שמות יט, ב) - כל
יהודי בשם ישראל יכונה. אם כן, מדוע
כינתה התורה את העבד בתואר 'עבד
עברי', ולא קראה לו עבד ישראלי?

התשובה היא פשוטה - השם ישראל
הוא שם מלכותי ומפואר, המורה על
שררה וכבוד. כלשון הפסוק - 'יִשְׂרָאֵל
אֲשֶׁר בָּהּ אֶתְפָּאֵר (ישעיהו מט, ג), ושם זה
סותר לגמרי את המהות של עבד, שכן
מטבע הדברים עבד משועבד לאדוניו,
ואילו היהודי משועבד אך ורק למלכו

של עולם!

פִּי תִקְנֶה עֶבֶד עֵבְרִי שֵׁשׁ שָׁנִים יַעֲבֹד
וּבְשִׁבְעַת יָצֵא לְחֶפְשֵׁי הָנֶם (שמות כא, ב).

כותב ה"אור החיים" הקדוש:

"אולי שיכוין לומר שאם יהיה לפנינו
לקנות עבד כנעני ועבד עברי יקדים
העברי, וזה שיעור הכתוב: כי תרצה
לקנות עבד תקדים לקנות עברי, ולא
תאמר אקנה עבד שאעבוד בו עד עולם
ולא אקנה עבד שאחר שש שנים
אשלחנו. וטעם שקראו עברי כי הש
הכתוב ליחס שם עבדות על ישראל,
לזה כינה אותו בשם זה וגו'"

מסביר ה"אור החיים" הקדוש -
כשיהודי מחליט לקנות עבד, שתי
אפשרויות עומדות לפניו, האחת
- יכול הוא לקנות עבד כנעני, בזה
לכאורה הוא יוצא נשכר, שכן עבד זה
עובד אצלו לעולם. והשניה - לקנות
עבד עברי, ובגמור שש שנים להוציאו
לחופשי.

מה יותר משתלם?

ונמכר בגנבתו, וכל כך למה? בגלל שעבר על ציווי התורה והמצוות, שכן הגמ' (קידושין יד ע"ב) דרשה שמדובר בעבד שמכרוהו בית הדין בגלל גנבתו. וגם במוכר עצמו מחמת דוחקו, גם הוא לא בא לידי זו עד שכבר קדמו לו עבירות, וכמאמר ר' אמי (שבת נ ע"א) אין יסורין בלא עון.

בגלל שעבר על ציווי התורה והמצוות, ובפרט דברים הגורמים לעניות, וכגון זלזול בנטילת ידיים (שם סב ע"ב) או זלזול בשירורי הפת (כמבואר בשו"ע או"ח סי' קפ, סעי' ד) - ומאחר שנעשה עני, מכר עצמו לעבד!

ללמדנו, ששמירת מצוות התורה בהידור, שומרת על כבודו של האדם אף בעולם הזה, ומרוממת אותו למעלות נשגבות.

ועוד אפשר שרמזה לנו התורה בזה, שאף יהודי הנעשה לעבד, יידע שהוא רק עבד עברי, כלומר שזהו דבר שעובר וחולף מן העולם, ואין לו להתייאש. זו רק תקופת מעבר! וממנה הוא עוד מעותד לגדולות.

מכאן מוסר השכל לכל איש יהודי, שאף אם שרוי הוא בתקופות קשות, אל יפול ליאוש, שכן תקופה זו תעבור לבסוף, ומשמשת רק כמקפצה לדרגות שבורא עולם רוצה להעלות את האדם.

ביאור נוסף ניתן להמתיק בלשון התורה שנקטה לשון עבד עברי, שבאה התורה לתלות את הסיבה שבגינה נמכר לעבד. שכן נעשה עני

יחס מכובד - גם לעבד

פִּי תִקְנֶה עֶבֶד עֲבָרִי (שמות כא, ב).

שלושה שותפים ישנם בענין עבד עברי שמכרוהו בית דין: הקונה - "כי תקנה עבד עברי", הנקנה - העבד עצמו, ובית הדין שגזרו על האדם למכור עצמו לעבד.

עבד עברי [הנמכר בגנבתו] הוא מקרה ספציפי מאוד: אדם שגנב ונתפס, ולא היה לו במה לשלם את גנבתו, ובית דין מכריע שעליו להימכר.

מגיע יהודי ואומר שהוא מוכן לקנות את העבד, אך בית דין בוחנים את הענין בתשומת לב, לא מוכרים עבד עברי לכל אחד! להיות אדון לעבד עברי פרושו להיות סוג של "קצין מבחן" צמוד, שצריך לטפל בעבד במסירות, ולהעניק לו תנאים שאינם פחותים מאלו שהוא בעצמו חי בהם, עד כדי כך שאמרו (קידושין כ ע"א): "כל הקונה עבד עברי, כקונה אדון לעצמו".

התורה מזכירה לאדם שלא הוא האדון, אלא אדון כל העולמים, והעבד הזה, גם

הוא בנו של ה', בן שחטא וכשל, וצריך לעזור לו לשוב למוטב. וכיצד? על ידי שתתן לו יחס מכובד: תשכיב אותו במיטה כמו שלך- במזרן נוח, תאכיל אותו מהמאכלים שעל שולחנך, ותשקה אותו מהיין שלך.

וכשישאלך העבד: למה אתה מתנהג איתי ככה? בזכות מה?

תענה לו: כך ציוה אותי ה'.

ואז יתעוררו בליבו הרהורי תשובה: אוי, חטאתי! עוויתתי! פשעתי! הקב"ה אוהב אותי ומכבד אותי, ואני - איך מרדתי בו?! איך מעדתי!?

זו דרכו של בורא עולם: לא להעניש את האדם וללכת איתו "עד הסוף" חלילה, אלא להביאו לידי תשובה.

////

מפעים לראות איך התורה הקדושה מתייחסת אל העבד, עד כי קשה להאמין שבעצם מדובר כאן על אדם שפל שגנב, נתפס ואין בידו

של התחשבות בזולת, דאגה לזולת, ושוב לא ישלח ידו בגניבה.

מה יש לקב"ה מזה? מה ה"רווח" שלו מזה? - כלום!

הרי זו עדות ברורה כי הוא נתן את התורה לטובת הבריות, לטובת העולם, ולא חלילה "לכבוד עצמו הוא דורש".

כך ממשיכה הפרשה ועוברת לעוד ועוד מצוות שבין אדם לחבירו, שהמכנה המשותף לכולן הוא הדאגה לזולת, ההתחשבות ברגשותיו ובצרכיו, וההמנעות מלגרום לו כל עוול או נזק.

סיפר מרן הרב שך זצ"ל, שבצעירותו היה מתלווה לדודו, הגאון הגדול רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל, בעל "אבן האזל", שלימים עלה לארץ ישראל, התיישב בירושלים, וכהן כראש ישיבת "עץ חיים".

מטרת הלווי היתה כדי ללמוד מהליכותיו והנהגותיו, ומובן מאליו

לשלם, ובית דין מוכרים אותו כדי שירויה כסף ויוכל לשלם את גנבתו.

התורה מצוה את האדון שקנה אותו, לדאוג לא רק לעבד בעצמו, אלא גם לאשתו ולילדיו, ולפרנס גם אותם.

חז"ל (קדושין כ ע"א) דרשו על הכתוב (דברים טו, טז) "כִּי טוֹב לוֹ עִמָּךְ" - "עִמָּךְ במאכל ועִמָּךְ במשתה, שלא תהא אתה אוכל פת נקיה, והוא אוכל פת קָפָר, אתה שותה יין ישן, והוא שותה יין חדש, אתה ישן על גבי מוֹכֵין, והוא ישן על גבי התבן. מכאן אמרו: כל הקונה עבד עברי, כקונה אדון לעצמו".

והתוספות הביאו בשם הירושלמי, ש"פעמים אין לו אלא כר אחת, אם שוכב עליו בעצמו - אינו מקיים 'כִּי טוֹב לוֹ עִמָּךְ', ואם אינו שוכב עליו וגם אינו מוסרו לעבדו - זו מידת סדום, נמצא שעל כורחו צריך למסור לעבדו, והיינו אדון לעצמו".

בצורה כזאת, עם התייחסות שכזאת - יוכל העבד להשתקם, ולהתחיל לבנות לעצמו חיים חדשים, חיים

מיהרתי לעזוב את המקום, משום
'קול באשה ערוה' (ברכות כד, א).

כעבור כמה דקות נסיתי שוב לעלות
הביתה, אך כשהגעתי לפתח הבית,
שמעתי שהיא עדיין שרה, ועל כן
מיהרתי שוב לרדת.

"כעת נמתין כאן ביחד עוד כמה
דקות ונשוחח בדברי תורה, עד שזו
תסיים את עבודתה ושירתה, ורק אז
אכנס הביתה".

שאל הרב שך: "הלא יכולת להיכנס
הביתה, ובאותו הרגע שהיא היתה
מבחינה בכניסתך - היתה מפסיקה
לשיר?"

הזדקף רבי איסר זלמן וקרא
בפליאה: "בשום אופן לא אנהג כך!
הלא היא אשה אלמנה, והשירה הזו
שהיא השתפכות הנפש, נוסכת בה

כי בזמן ההליכה המשותפת הם לא
דיברו מעולם דברי חול, אלא עסקו
בתורה, וקיימו בעצמם "וּדְבַרְתָּ
בָּם... וּבְלִבְתָּךְ בְּדַרְתָּ" (דברים ו, ז).

יום אחד, מספר הרב שך זצ"ל, הוא
ליווה את רבי איסר זלמן לביתו. והנה
הוא רואה שרבי איסר זלמן עולה
לביתו, וכעבור שניות מועטות יורד
בחזרה. לאחר שהמתין כמה דקות,
עלה שוב לביתו, אך גם הפעם ירד
כעבור שניות מועטות.

רבי איסר זלמן שהבחין בתמיהתו
של הרב שך הסביר: "אשתי
מעסיקה בבית אשה אלמנה בתור
עוזרת בית, כדי שתהיינה לה כמה
פרוטות למחייתה.

כשעליתי הביתה שמעתי מאחורי
הדלת את האשה האלמנה שרה.

ניתן להקדיש את העלון לברכה, הצלחה
זיווג הגון, רפואה שלימה
או להבדיל, לעילוי נשמה
לפרטים: 02-5000455
orhachaim4@gmail.com

מעניין מאוד לשמוע את תגובתם של גדולי ישראל, עד כמה ליבם רגיש לזולת. אין זה אלא פירות העמל והיגיעה שלהם על זיכוך מידותיהם. וכה היו דבריו: "חס וחלילה! הרי זה עונג שבת של הילדות הקטנות האלו, לקפוץ בחבל. כלום אגרום להן לביטול עונג השבת, ולו לכמה שניות?!"

אנחנו, לדאבוננו הרב, איבדנו את הרגישות לריגשות הזולת. וכי יעלה על דעתנו לא להיכנס הביתה כדי לא להפריע לאשה האלמנה משירתה? וכי יעלה על דעתנו להמתין ברחוב עד שילדות תסיימנה את משחקן?

אך זוהי עבודת המידות שדורשת מאיתנו התורה הקדושה.

מערכת המצוות שבין אדם לחבירו נועדה כדי שנפתח באמצעותן, את המידות הטובות הללו, של רגישות והיתחשבות בזולת.

שמחה והרגשה טובה. כלום יעלה על הדעת שאכנס הביתה, ואגרום לה להפסיק לשיר?!"

וגם זה פסוק מפרשתנו (כב, כא): "כָּל אֱלֻמָּנָה וַיְתוֹם לֹא תַעֲנוּן".

באחת השבתות חזר רבי משה לוי זצ"ל, רבה של נתניה, שהיה גאון, צדיק וחסידיא קדישא, מבית הכנסת לביתו. באותו רחוב לא נסעו מכוניות בשבת, וילדות ניצלו את הכביש הריק, ושיחקו לכל רוחב הרחוב בחבל. לא ניתן היה לעבור ברחוב מבלי לעצור את משחקן.

אחד ממלויו, שהבחין כי הרב ממתין בסבלנות בצד הרחוב, שאל אותו: "האם כבוד הרב מעוניין שאגש אליהן, ואמר להן לעצור את משחקן לכמה שניות, עד שהרב יעבור?"

"לקרוע את השמים" למען הזולת

קיבל האדמו"ר את המכתב והחל לחשוב: וכי איזו בקשה היא "לקרוע את השמים", וכי יודעים אנו מהו רצונו יתברך?

ברם לאחר מכן התיישב בדבר ואמר כי זו כוונת הדרשה הנ"ל, שיכול האדם להיות "נושה" כלפי השי"ת.

כאשר אדם מלווה כסף לשני, אסור לו לדרוש ממנו להשיב את כסף ההלוואה, וזהו האיסור להיות לו כנושה, אבל כאשר מבקשים אנו בקשה מהשי"ת, מותר לנו להתנהג כמו "נושה", הינו לבקש ולדרוש פעם אחר פעם, בלא הפסקה. אם כן, מותר לנו "לקרוע את השמים" בבואנו לבקש מהקב"ה.

אם פָּסַף תִּלְוָה אֶת עַמִּי אֶת הָעֲנִי עִמָּךְ לֹא תִהְיֶה לּוֹ פְּנוּשָׁה לֹא תִשְׁיָמוּן עָלָיו נְשָׂךְ (שמות כב, כד).

האדמו"ר מסלונים בעל ה"נתיבות שלום" זצ"ל הביא שיש דורשים פסוק זה, שהתורה הקדושה מדגישה: "לא תהיה לו פְּנוּשָׁה" - לחברך אסור לך להיות כנושה, אבל יכול אתה, כביכול, להיות נושה כלפי הקב"ה.

מה כוונת הדבר?

מעשה היה באחד מחסידיו של האדמו"ר ה"נתיבות שלום" שאשתו חלתה במחלה קשה מאוד. החסיד שיגר מכתב לאדמו"ר, וביקש ממנו "לקרוע את השמים" למען רפואת אשתו.

לרפואת

תקוה בת רחל רוחאם

בעולם הוא למענו יתברך, לשם מה נבראו האפיקורסים? איזו תועלת יש לעולם מקיומה של אפיקורסות?

משיב האדמו"ר מסאסוב: כאשר מגיע עני ופושט ידו לצדקה, יכול האדם לחשוב: הרי מדוע אותו אדם עני? בוודאי מפני שזהו רצון השי"ת, ואם רצונו יתברך שהלה יהיה עני, אם כן מדוע אעשה נגד רצונו יתברך ואתן לו כסף? למען הסר מחשבה זו מלב האדם, נבראה האפיקורסות. לבל יאמר האדם כי זו גזרה משמים ואם כן אין צורך לעזור לעני, אלא יסיר ממחשבתו כל שיקול אחר, ויחשוב כי עליו מוטלת החובה לחלץ את העני מצרתו. אל יסמוך בעניין זה על הבורא יתברך, אלא יעשה ככול יכולתו כדי להושיע את העני מצרתו.

ואכן סיפר האדמו"ר כי לאחר שהתבאר לו הפשט בדברים הללו, הוא "קרע את השמים" בבקשתו עבור אותה חולה, ותפלתו התקבלה.

יודעים אנו שהקב"ה לא ברא בעולמו דבר רע. כל דבר, גם אם נראה, על פניו, כדבר רע, יש לו תועלת לתיקון העולם. אם ישנן מידות רעות כמו גאווה או קמצנות, יש פעמים שצריך להשתמש במידות הללו, ונמצא שהן טובת העולם.

החכם מכל אדם אומר בספר משלי (טז, ד): "כַּל פֶּעַל ה' לְמַעַנְהוּ", ללמדנו כי מה שנברא בעולם, הוא למענו יתברך.

שואל האדמו"ר הקדוש רבי משה לייב מסאסוב זצ"ל, אם אכן כל מה שנברא

רגישות מופלאה לזולת

שהיה עשיר מופלג. בעל הבית הבחין שרבי ישראל נוטל את ידיו במעט מאוד מים, ממש שיעור רביעית בצמצום, והדבר היה בעיניו לפלא:

הרי ידוע שרבו מדקדק מאוד לקיים מצוות בהידור רב, וחז"ל (שבת סב ע"ב) אמרו שהנוטל ידיו עם שפע של מים זוכה לשפע של ברכה.

זאת ועוד, ה"בן איש חי" (פרשת שמיני ס"ב) כתב, שהמילה "מים" היא ראשי תיבות של המילים הנאמרות בתפילה "מלא ידינו מברכותיך", וכן של המלים "מעושר מתנות ידיך".

כמו כן ידועים דברי חז"ל (סוטה ד ע"ב): "כל המזלזל בנטילת ידיים נעקר מן העולם". עוד אמרו (שבת סב ע"ב) שהמזלזל בנטילת ידיים סופו שבא לידי עניות. יש לזה רמז בנוסח הברכה: "על נטילת ידיים" - ראשי תיבות: "עני".

התלמיד הפנה את פליאתו לרבו:

פִּי תִרְאֶה חֲמוּר שְׂנֵאָה רִבִּין תַּחַת מְשָׁאוֹ וְחִדְלָתָּ מְעֻזָּב לֹא עֻזָּב תַּעֲזֹב עִמּוֹ (שמות כג, ה).

זוהי אחת מהמצוות שבין אדם לחברו שנכללו בפרשתנו, מצווה שמטרתה להשכין שלום ואחוה בין בני אדם.

בנושאים אלו שבין אדם לחברו נדרשת זהירות מופלגת, וכבר אמרו חז"ל במשנה (יומא ח, ט): "עברות שבין אדם לחברו אין יום הכיפורים מכפר עד שירצה את חברו".

ישנם סיפורים רבים על זהירות המופלגת של כל חכמי הדורות בנושאים אלו. יכלה הזמן ולא יכלו הסיפורים, וליתר דיוק: אף לא יתחילו... נביא רק "טעימה" קלה מהם, בבחינת "ישמע חכם ויוסף לקח":

מסופר על הצדיק רבי ישראל סלנטר זצ"ל, שהתארח פעם בבית תלמידו,

שסיימו כולם לאכול את פרוסת המוציא, פתח החפץ חיים ושר "שלוש עליכם", עם יתר זמירות השבת.

לפליאת האורחים על כך שהפך את הסדר, הסביר ה"חפץ חיים": "הן הזמנתי לסעודה זו כמה אנשים, מהם כאלו שעדיין לא אכלו היום, והם רעבים, מצפים לתחילת הסעודה. האם אשיר 'שלוש עליכם' לכבוד המלאכים על חשבון רעבונם של המסובים? המלאכים אינם רעבים, בלאו הכי הם אינם אוכלים כלום... ימתינו הם עד שהמסובים ישברו את רעבונם, ואז ראוי לפתוח בזמירות, ולקבל את בואם של המלאכים".

מסופר על בן ישיבה, תלמיד חכם, שהתארח אצל חסיד נכבד בליל שבת. כל אותו יום שישי לא בא אוכל לפיו, והוא היה רעב מאוד.

אלא שבניגוד להנהגתו של ה"חפץ חיים", אותו חסיד, כשהגיע מבית הכנסת לביתו, החל לזמר בקול רם ובמתינות "שלוש עליכם", "אשת חיל", "אזמר בשבחין", ואף קטעים

"מדוע נוטל כבודו בצמצום, והרי יש כאן מים בשפע?".

נענה רבי ישראל והשיב לו: "האלמנה המשרתת, היא אשר דולה את המים מן הבאר, ונושאת אותם על כתפיה עד הלום. האם נכון הדבר שאני אטול את ידי בשפע מים, והענייה הזאת, תצטרך לשוב ולטרוח ולהביא מים נוספים?!"

זו לא חכמה להיות זהיר בנטילת ידיים, ולא להיות זהיר בעניינים שבין אדם לחברו, להיות צדיק, מדקדק במצוות, על חשבון גוו הכפוף של הזולת.

סיפור נוסף מסופר על ה"חפץ חיים" זצ"ל, שהתארחו אצל אנשים לסעודת ליל שבת. מיד בהגיעם הביתה מבית הכנסת, נטל ה"חפץ חיים" את כוס הקידוש לידו, והחל באמירת הקידוש, מבלי לזמר את הזמירות המקובלות - "שלוש עליכם", "אשת חיל" וכו'.

לאחר הקידוש, נטלו כולם את ידיהם, ה"חפץ חיים" בצע על הפת, וחילק ממנה לכל המסובים. רק לאחר

עינוי נפש, "אם ענה תענה אותו"...
תקדש, תאכל, ולאחר שהאורח יסיים
את סעודתו, תוכל לקרוא את הפרשה
כמה פעמים שאתה רוצה.

עלינו ללמוד לפתח בתוכנו את
התכונה הזאת להיות זהירים בנושאים
אלו שבין אדם לחברו, ערים לצרכים
ולרגישויות של הזולת, להיות אוהבים
ודואגים זה לזה.

עלינו ללמוד מרחל אמנו שמסרה
לאחותה את הסימנים, ובכך הסכימה
לזוותר על היותה אשת יעקב אבינו,
אם האומה היהודית, אמם של שנים
עשר שבטי י-ה", ותחת כל זאת ליפול
בחלקו של עשו הרשע, וכל זאת כדי
שאחותה לא תתבייש!

נלך אף אנו בדרכיה, ונחשוב תמיד על
זולתנו ועל צרכיו.

מהזוהר שיש הנוהגים לאומרם "יומא
דא, מתעטרא בשבעין עטרין". לאחר
שסיים, אמר לאורח כי מנהגם לקרוא
לפני הקידוש את הפרשה, שנים
מקרא ואחד תרגום.

מה נאמר ומה נדבר, מלבד הבעיה
ההלכתית שישנה בהנהגה זו, שהרי
נפסק בשולחן ערוך (או"ח סימן רע"א סעיף
א) ש"כשיבוא לביתו ימהר לאכול
מיד", וכמו שביאר המשנה ברורה
(שם סק"א) טעם הדבר: "כדי שיזכור
שבת בעת תחילת כניסתו, דכל כמה
דמקדמינן ליה - טפי עדיף", אולם
מלבד זאת, מה עם "החלק החמישי"
של השולחן ערוך?

"החלק החמישי" נקרא "דעה קנית -
מה חסרת, דעה חסרת - מה קנית".

וכי אינך מבין שהלה לא אכל כל
היום!?! וכי אינך מבין שאתה גורם לו

לעילוי נשמת

סוזן בת חוה ז"ל

בין אדם לחברו - הנסים לכל התורה כולה

עֵזב תְּעֹזֵב עַמּוֹ (שמות כג, ה).

התורה כולה, כשאני עומד על רגל אחת. דחפו באמת הבניין שבידו. בא לפני הילל, גייריה. אמר לו: דעלך סני לחברך לא תעביד - זו היא כל התורה כולה, ואידך - פרושה הוא, זיל גמור". יש אומרים ששמאי, שלא רצה ליהנות מהתורה הקדושה ובחר ליהנות מיגיע כפיו, ועסק לפרנסתו באדריכלות מסוימת הדורשת שימוש בסרגל של בנאים. זו היתה "אמת הבניין" איתה השתמש שמאי לדחוף את אותו נוכרי מלפניו.

אין לומר, חס וחלילה, שלא היתה בשמאי מידת הענווה, שהרי למי שאין מידה זו - התורה אינה מתקיימת בו. אלא ששמאי סבר, שיש בבקשה מעין

חלק נכבד מן הפרשה עוסק במצוות שבין אדם לחברו: דיני מזיק בגופו ובממונו, דיני ארבעת השומרים, מצוות פריקה וטעינה, ועוד. התורה רוצה ללמד אותנו כיצד יש להתייחס לזולת, כיצד לעזור לו, וממה יש להימנע כדי שלא לפגוע בו. עלינו להיות ערים, בכל עת ובכל שעה, לנעשה ולמתרחש מסביבנו, ולפתח מידות טובות של רצון לעזור ולסייע לזולת.

ידוע המעשה המובא בגמרא (שבת לא ע"א):

"מעשה בנוכרי אחד שבא לפני שמאי, אמר לו: גיירני על מנת שתלמדני כל

הילל, ינחו לך ברכות על ראשך
שקרבתני תחת כנפי השכינה".

למדנו מכאן, עד כמה חשובה היא
המצווה הזו של אהבת הזולת.

מסופר, על גאון המוסר רבי ירוחם
ליבוביץ זצ"ל, המשגיח של ישיבת
מיר, גאון עולם ועמקן גדול, בעל
ספרי מוסר נפלאים.

כאשר היה ר' ירוחם בדרכו אל הרכבת
ומיהר להספיקה, הצליח לעלות עליה
ממש בשנייה האחרונה. מיד כשעלה
- נסגרו הדלתות והיא נסעה לדרכה.

באותה שנייה הבחין רבי ירוחם,
שבמרוצתו נפלה לו מידו כפפה אחת,
והוא עלה לרכבת כשרק כפפה אחת
על ידו. מיהר והסיר מידו את הכפפה
השנייה, והשליכה אל הרציף מבעד
לחלון הפתוח, אל המקום בו עמדה
הכפפה הראשונה.

לאחר שהתיישב במקומו, שאלוהו
תלמידיו שהתלוו אליו, מדוע זרק את
הכפפה השנייה?

זו - ללמוד את התורה "על רגל אחת"
- זלזול בתורה. התורה אינה סתם
חוכמה, ככל החוכמות שבעולם. צריך
ללמוד אותה במתינות וביסודיות, ומי
שמבקש ללמוד אותה על רגל אחת -
מזלזל בה, ואין ראוי לקבלו.

לעומתו סבר הילל, בענוותנותו
המיוחדת, שאם אדם יעמיק במצוות
שבין אדם לחברו, יתבונן במצוות
"ואהבת לרעך כמוך", ויקפיד על
"דעלך סני לחברך לא תעביד" - הוא
יגיע, בסופו של דבר, לקיום כל התורה
כולה.

עשרת הדיברות, שהם בעצם תמצית
התורה כולה, מסתיימים במילים:
"וְכָל אֲשֶׁר לְרַעְךָ" (שמות כ, יג). כאשר
אדם מקפיד לדאוג לכל אשר לרעהו,
לתת דעתו עליו, לסייע לו בגשמיות
וברוחניות, לחוש ולהרגיש את צרכיו
ומאוייו - זה יביא אותו לקיום כל
התורה כולה.

בסופו של תהליך, אותו נוכרי אכן
התגיר, ושמר על כל התורה כולה.
הוא בא לפני הילל, ואמר לו: "ענוותן

נוהגים כפי שנהג רבי ירוחם, לו היו באותו מצב, אבל בהבדל אחד גדול: הם היו זורקים את הכפפה השנייה, כאשר הרכבת כבר היתה רחוקה משם כמה קילומטרים.

גדלותו של רבי ירוחם היתה בכך שהוא "הרגיש" את הזולת לאלתר! מחשבתו הייתה נתונה בזולת - מיד!

בצורה כזאת - כשאדם עובד על מידותיו, להיות רגיש ומתחשב בזולת - הוא זוכה להשיג את כל התורה כולה.

השיב רבי ירוחם: "אני הרי נותרתי רק עם כפפה אחת, ואין לי מה לעשות איתה. זה שימצא את הכפפה הבודדת שנשארה ברציף - גם הוא לא יוכל ליהנות ממנה. לכן זרקתי את הכפפה השנייה, כדי שזה שימצא את שתי הכפפות לפחות הוא יוכל להנות מהן".

בשבריר של שנייה - מחשבתו של רבי ירוחם היתה על הזולת! יתכן בהחלט כי גם רבים מאיתנו היו

המרכז העולמי לתודעה יהודית מוסדות אור החיים

ע"ש הקדוש רבנו חיים בן עטר זצוק"ל - בראשות הרה"ג ראובן אלבז שליט"א

למעלה מ-
10,555,000
שעות של לימוד תורה
בשנה!

להקדשת יום לימוד תורה
הנלמד ע"י מאות אברכים ובחורים
02-5000455

ניתן להקדיש את הלימוד לעילוי נשמה, לרפואה, לזיווג, להצלחה וכו'

רח' עזרא 1 ת.ד. 5512 ירושלים טל: 5000455 - 02 פקס: 5000502 - 02 orhachaim.org

לחסויות, להפצה, להנצחות

ולקבלת העלון

orhachaim4@gmail.com

או בטלפון: 02-5000455

058-321-3565

נא לציין "עבור חוברת האור לחיים"

החוברת הודפסה על ידי התורמים והמסייעים הי"ו

לזרע בר קיימא: אפרת בת שמחה סוליקה

לרפואת: רמי בן חנה הי"ו, רמי בן אסתר הי"ו, תקוה בת רחל ויקאם הי"ו,

ראובן בן יעריה הי"ו, גרשון חי בן רחל הי"ו, דוד וראובן בני שרית הי"ו,

אילה בת שושנה הי"ו, ישראל בן רימה הי"ו, מיכל בת אסתר הי"ו,

התנוקה נטע בת ג'והנה הי"ו

ולעילוי נשמת: ר' דוד בן איה ז"ל, מרים בת זררה ז"ל,

מוזל בת מרים ז"ל, אליעזר בן רגינה ז"ל, ר' יהודה בן עישה ז"ל,

תמר בת רגינה ז"ל, רחל בת נג'מה כוכבה ז"ל, לאה בת פנינה ז"ל,

מרדכי צבי בן רגינה ז"ל, ר' יגאל בן מלכה ז"ל,

יעקב בן ברטה ז"ל, יהונתן בן מרים ז"ל, יוסף בן ציונה ז"ל ת.נ.צ.ב.ה